

SAIGON—THƯƠNG-HÃI—HOÀNH-TÂN

(Nhật-ký của người bồi Tàu) (Cầm trích lục)

(Tiếp theo)

Đi xem hát Nhựt-Bồn lạc? Còn điều tình tự kia không mấy khi lộ ra ngoài cho mình thấy.

Sao vậy? Vì người Nhựt-Bồn cho rằng Ái-linh là một vật thiêng rồng, nên giấu kín ở trong, chứ không phải đem bày ra mà diễn giải được. Trái gái mà nén vú nên chung với nhau, không phải vì Ái-linh mà vì giá tộc, cũng như ở ta Tàu vậy. Nên chỉ những nội dan dòn, những lời khoe than của Madame Butterfly bay ra trước mặt muôn ngàn công chúng trên kia, người Nhựt xem chắc tui cười nón ruột lắm.

Lúc minh bước chon vừa tới cửa rạp hát Nhựt-Bồn trong tri vẫn còn nhớ chuyện vạch lò chỗ của chàng hé khi xưa, mà mình iêu lêu mắc cờ cho ai, rồi lại chùm-chùm cười thảm một mình!

Mình lại còn nhớ lúc còn lang bang ở Saigon, có một đêm kia tại rạp Eden Cinéma, có đào Dufresne, người Pháp diễn tuồng Nhựt-Bồn, Madame Butterfly, cùng có thằng bê vạch lò chả leo lên & chuồng già & ngồi chèn-địn coi không nhay mắt.

Mình xem tuồng Madame Butterfly ra về rồi, trong lòng vẫn ước ao một ngày kia thấy được tận mắt cách làm trò của người Nhựt coi ra thế nào.

Nay tôi mơ mải ra rồi: tuồng Madame Butterfly không khi nào dem bài ở Nhựt-Bồn được, một là vì trái với tinh phong tục người Nhựt, hai là cách làm trò không giống chút nào! Cho biết người Âu-Châu, muốn hiểu thấu tâm-lý người Nhựt, thật khó vậy thay!

Tôi đi coi hát Nhựt-Bồn ở Hoành-tân, cũng như tôi đi coi hát Quảng-Đông ở Chợ-lớn, nghĩa là không hiểu được tí gì, chỉ coi cách sắp đặt, và coi bộ tịch không mà thôi. Nhưng nói cái bộ tịch của người làm trò cũng dù day minh lâm đều, mà minh ở ngoài dường không thể hiểu được!

Tôi chẳng thuật chuyện chàng mặt dỗ, đánh với thằng mặt da ra đây làm chi, tôi xin kể một vại diệu khác với bạn hát minh, hay là bạn hát tây, để cho ai này có coi tuồng Madame Butterfly trên kia rồi biết người ta nhồi sọ mình là dường nào.

Tôi nhận ra diệu hát của người Nhựt phải tùy theo tôn-giao và phong-tục nhiều lắm. Người minh cho, một cái tuồng hay là khi nào có đào kép cup lạc trong một hai mảng tinh-tý, than-vẫn, khóc-than, ở Nhựt-Bồn, chủ kép đồng vai có đào lấp gi mà cup

(còn nữa)

Cái ành-hưởng của Khong - giáo ở nước ta

(Tiếp theo)

Ngày nay dẫu các hội nói trên kia không còn gì, cái thế lực của « Thanh-nghị » không có tỏ bày ra như trước, nhưng tôi nói rồi, nó đã bám vào trong lòng mọi người, thì không có bao giờ mất đi được, đều ấy khỏi lo. Lo là lo, người An-nam mình kém học, ít nghe cạn thấy lại thêm không biết phân đoán, mà ôm cái lòng ghét đều ác quá nồng nàn, bao biển nhiều khi thật thiệt, thì người ta lợi dụng cái nhược điểm ấy mà gieo đều nghi kỵ giữa chúng ta, thành ra nguy vực nhau, chia rẽ nhau, thật là một điều rất hại vậy.

Lại còn, những người có tài lối-lạc, hay cây có thủ-đoạn mà toàn làm ra những việc phi thường. Trong khi làm chun nên việc, bị cái sức ngầm của « Thanh-nghị » lừa cho hư-hóng đi cũng nhiều lầm. Cho nên, làm anh-hùng hào-kịt ở nước nào còn dễ; chứ làm anh-hùng hào-kịt ở nước Annam này mới thiệt khó, vì du-luận ý-chứng nghiêm-khắc quá.

Khán giả người Nhựt chuộng cái cách ăn nói bằng con mắt, bằng chơn tay, bằng mày mặt hơn là bằng lò miệng. Nên chỉ, theo ý tôi tướng, bạn hát Nhựt-Bồn chiếm giải nhất ở hoàn cầu về cách ra bộ tịch không có một lời nói, mà tỏ ra được hết tình ý.

Có nhiều đoạn, kép hát như cảm, chí-mùa men mà thôi, nhưng những đoạn ấy minh coi thật hay lầm, không cần một lời nói, mà minh hiểu được cả tư tưởng của vai đóng trò làm minh, đì qua, như lại trước mắt minh, theo nhịp đón, trả.

Các tay tài từ đời ngời bảng không cưa quay hai bên sán khấu, vừa gó-sanh, vừa đời, ăn rập với kép hát. Sán khấu thi xay tròn dược, dè dè thay đổi lòp, hay là đổi phong cách nhậm lè cho khỏi mất ngày giờ. Cố lắc nghỉ, ta thấy có một hàng chót đe trên miếng giấy dài treo lòn tên ở giữa rạp, hỏi lại mới biết co ai muỗi kiêm một người nào trong đám đi coi bài ấy ra ngoài nói chuyện. Minh thật lấy làm lạ, nhưng những người đi coi hoặc xếp hàng ngồi trên chiếu & trong loge, hoặc ngồi thong thả & trên ghế dựa, ai ai cũng cho là sự tự nhiên lắm.

Cái diệu hát của người Nhựt-Bồn là diệu bồi-tàu cho là ấp-ung, nhưng sau này nhò ảnh hưởng của các nước ngoại thay đổi rất nhiều, như là ở đó thành lòn như Đông-kinh vậy.

Fép định Tòng-le
P. LÉ - VÂN - GONG

Lang sún xe hơi e TÙ-HỦU
cần dùng thợ máy giỏi.

HÀNG
M. L. M. MOHAMED
Ancien assesseur de la maison LIBARIN
Boutin bán hột xoàn
57, Rue Catinau, 57 Saigon

Tháng tôi chuyên về buôn bán hột xoàn dù có, lớn có, nhỏ có, nước thiệt-tốt, giá cả thiệt-rẻ. Lai có bán cá dù mồi trong hàng vàng và platinum. Đầu tiên kiêm thời.

Bàng chòi qui ứng qui bà tin cậy.

Tiếp rước râu từ tát
M. I. M. MOHAMED
Joallier-Diamantaire
57 Rue Catinau: 57 Saigon

Ngày 15 November 1929
ÉCOLE CENTRALE
DE COMMERCE

18-20 Rue Thomson (Dakao) Saigon
Sở mở một lớp buổi tối dạy des-sinaturs - opérateurs Chefs de chantiers, entrepreneurs Giáo-Sir có bằng cấp tuường Ecole supérieure des Travaux-Publics.
Nên đến, mau kéo trẻ thi hối chờ.

Dời chòi ở

Ông thầy thuốc PHẠM-VĂN-THUẬN ở nhà thương lái Saigon (Polytechnique) nay đã dọn nhà ra ngoài ở đường Orléans Grimaud số nhà, 63 sau ga xe lửa đường đi Cholon.

Hồi Đồng-bào!

Hồi letzten-ding d'. Nên nghĩ i viেt tureg-lai của quý đồng-bào cần già-quyết quyết vị và của nước nhà. Người nào mà không có liên lạc thì không làm gì được cả!

VIỆT-NAM NGÂN-HÀNG.

Máy hiện BALLOT chạy dầu cặng, Máy xay lúa hiện KAMPNAGEL và COLONIA, Máy điện chạy đèn và máy điện dùng động lực, Máy lò hiện BALLOT và máy dùng để hoạt động ghe thuyền hiện FOG, Máy lò nước (pompe) và quạt máy cũng

CÁC MÓN THAY ĐỔI

Bán giá rẻ và chịu nhiều cách bán giản-lẹn thi chỉ có hàng

Ste LE MATÉRIEL AGRICOLE MODERNE

2. Rue Ober - Saigon - Téléph. 516

2

Thuốc điều-hiệu con đực

鳴
香

嘆
煙

CIGARETTES CANARD

Manufacture DUNLOP & CO - Saigon

CANOTS HOI

Bán rẻ lâm 1 và dë trả tiền 1

Có hơn 10 chiếc Canot có dù mây mỏc, dù lich và COURSE. Còn tai hàng. Chưa dùng đến. Bán hết trong một tháng.

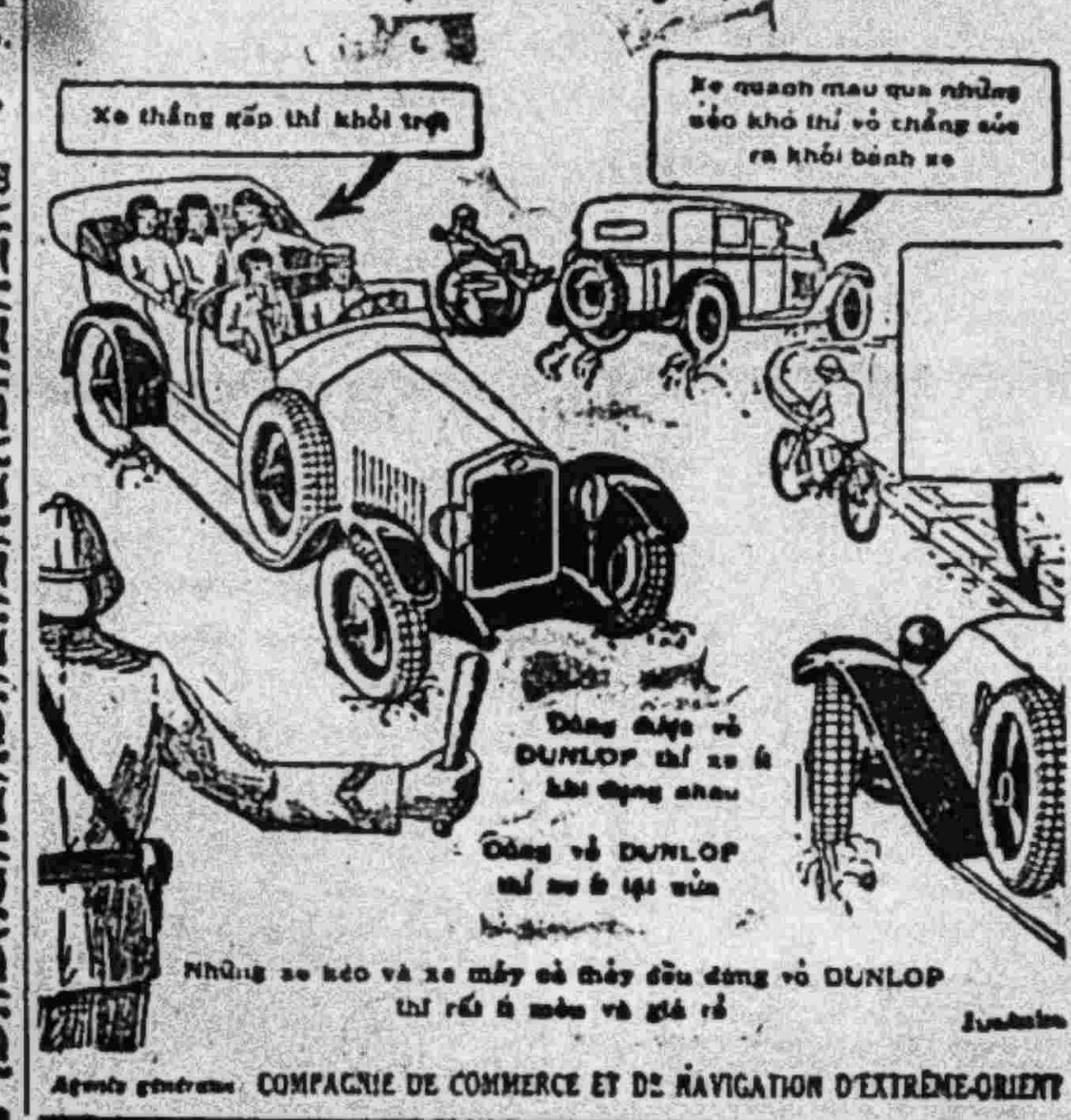
Viết thư: NGUYỄN-THÀNH-ÚT
77 Rue Ami-a Ros., Saïo.

VIỆT-NAM NGÂN-HÀNG.

Muốn abh khỏi sai lầm theo điều luật đi đường thí phải đóng vé

DUNLOP

dùng hìn hép trong lúc:

Có muôn bồi bõ thận khi suy nhượn.

Có muôn mạnh mẽ sống lâu.

Có muôn sanh động con nhiều cháu không?

Nếu muôn thì hãy uống cho thư'ng băng:

VICHYLAX

Là một thứ thuốc Sở uống ngọt ngọt như limonade mà sô-lai sạch, không đau bụng, không chán. Giá mỗi ve là.....0p50

MÂY ÔNG — MÂY BÀ:

Có muôn bồi bõ thận khi suy nhượn.

Có muôn mạnh mẽ sống lâu.

Có muôn sanh động con nhiều cháu không?

Nếu muôn thì hãy uống cho thư'ng băng:

TONIC MAUBAR

là một thứ rượu bồi thư'ng hạng. Giá ống lit là 1p90

CÓ BÁN TẠI:

DẠI-PHÁP DẠI DU'Ọ'C-PHÒNG

Đường d'Ormay số 84-90. — SAIGON

Maurice BARBEROUSSSE Nhứt-dảng Bảo-chè tè-su. — Cựu Sanh y tại Đường-Du'Ọ'C-PHÒNG tại Paris

